

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 7 mars 1927 kl. 3 e. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion om beredande av trygghet och stöd åt den sceniska konstens utövning.

I en inom första kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 30, har herr *Dahl, Adolf* m. fl. hemställt, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att utredning måtte verkställas, huruvida och på vilket sätt genom lagstiftning och annorledes trygghet och stöd må kunna bjudas åt den sceniska konstens utövning samt för riksdagen framläggas de förslag, som av sådan utredning må föranledas. *Motionen*

I avseende å motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet vill erinra därom, att frågan om åtgärder, likartade de nu ifrågasatta, till främjande av den sceniska konsten tidigare varit föremål för uppmärksamhet inom riksdagen.

Vid 1920 års riksdag väcktes i nämnda syfte av herr *Vennerström* i andra kammaren motion om införande av koncessionssystem å teaterverksamhetens område.

Andra kammarens första tillfälliga utskott, till vilket motionen remitterades, anslöt sig i huvudsak till motionärens förslag om införande av koncessionssystem, dock med betonande, att huvudvikten vid en sådan gallring måste läggas på ledarnas konstnärliga kvalifikationer samt i övrigt rent personliga egenskaper och lämplighet. Att uppställa krav på ekonomiska garantier syntes däremot synnerligen vanskligt.

Andra kammaren avslög utan votering sitt utskotts hemställan.

Vid 1926 års riksdag väcktes i första kammaren av herr *Dahl, Adolf* m. fl. och i andra kammaren av herr *Vennerström* m. fl. likalydande motioner, i vilka hemställdes, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning beträffande den svenska sceniska konstens och särskilt den dramatiska scenkonstens allmänna tillstånd och behov med särskild vikt lagd vid den medverkan och det understöd, som från statsmakternas sida kunde anses påkallad för konstens främjande inom landet, och att Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen det förslag i ärendet, som denna utredning kunde föranleda.

Första kammarens första tillfälliga utskott, till vilken den av herr *Dahl* m. fl. väckta motionen remitterades, inhämtade utlåtanden över densamma från sty-

relsen för kungl. teaterns aktiebolag och styrelsen för kungl. dramatiska teaterns aktiebolag, varjämte utskottet efter att hava berett styrelsen för svenska teaterförbundet, styrelsen för Skådebanan och styrelsen för svenska landsortens teaterägareförening tillfälle att till utskottet inkomma med yttranden över motionen, från dessa fick mottaga yttranden i ämnet, vilka, jämte ovannämnda utlåtanden, såsom bilagor fogades vid utskottets över motionen avgivna utlåtande (nr 10).

Andra kammarens första tillfälliga utskott avgav utlåtande (nr 9) över den i andra kammaren väckta motionen.

Båda utskotten avstyrkte respektive motioner med i huvudsak sammanfallande motivering. Vid första kammarens utskotts utlåtande hade fogats reservation av herrar Sandegård och Magnuson. Beträffande den närmare motiveringen till utskottens hemställan ävensom innehållet i de infordrade yttrandena och reservationen tillåter sig utskottet hänvisa till utskottens ovannämnda utlåtanden.

Kamrarna biföllo vad av utskotten hemställdes.

Utskottet.

Utskottet får till en början framhålla, att utskottet vid behandlingen av förevarande motion icke ansett sig böra taga ställning till eller uttala sig om det i motionen framförda förslaget om skyldighet för utövare av teaterverksamhet att föra böcker, då denna fråga på grund av särskilda till första lagutskottet hänvisade motioner (I: 31 och II: 105) i annat sammanhang kommer under riksdagens omprövning.

Utskottet erkänner, att god teater är ett samhällligt kulturintresse samt medger också, att teaterkonsten för närvarande befinner sig i ett urså väleconomisk som konstnärlig synpunkt bekymmersamt läge, men kan icke ansluta sig till de av motionärerna föreslagna åtgärderna att råda bot härför.

Motionen syftar huvudsakligen till en utredning av spörsmålet om ekonomiskt understöd från samhället åt den sceniska konsten ävensom av frågan angående en rättslig reglering inom teaterns arbetsområde. I förra avseendet bör enligt motionärerna bland annat kunna tagas under övervägande, huruvida genom lotterimedel en mera varaktig bisträckning skulle kunna ernås. Det ökade ekonomiska stödet från samhällets sida till teaterverksamheten skulle alltså enligt motionen i främsta rummet beredas denna genom ökade — och väl även mera rättvist fördelade — lotterimedel, en utväg bland andra, som icke utesluter, att även direkt statsunderstöd skulle kunna ifrågasättas. Mot denna senare form för statens medverkan till teaterverksamhetens stödjande ställer sig utskottet betänksamt och detta såväl av statsfinansiella skäl, som därför, att ett sådant beroende av statsmakterna näppeligen torde vara till fromma för konsten själv. Såsom utskottet i sitt ovannämnda utlåtande vid 1926 års riksdag framhöll, skulle en statsreglerad teaterverksamhet lätt kunna löpa risken att utsättas för obehörig censur och byråkratiskt godtycke liksom den tvivelsutan vore ägnad

att störande ingripa i den konkurrens, som varit och måste för teaterledarna bliva ett eggande moment vid sidan av de konstnärliga synpunkterna.

Redan nu understödjes teaterverksamheten såväl i huvudstaden som landsorten i stor utsträckning av medel, vilka härflyta ur av Kungl. Maj:t för ändamålet beviljade lotterier. Utskottet har för sin del intet att erinra mot denna form för ekonomisk bisträckning åt den sceniska konsten. Huruvida staten på denna väg bör i vidgad omfattning eller i övrigt efter andra grunder än hittills lämna den sceniska konsten stöd är en fråga, för vars lösande motionärerna icke angivit någon plan. Utskottet, som därjämte håller före, att Kungl. Maj:t även utan någon riksdagens skrivelse i denna sak skall ägna all nödig uppmärksamhet åt berörda fråga, kan således icke för sin del tillstyrka, att riksdagen i detta avseende påkallar någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Motionärerna hava såsom nämnts jämväl upptagit frågan angående en rättslig reglering inom teaterns arbetsområde. Därvid skulle komma i betraktande såväl vissa bestämmelser av offentlig rättslig natur — om ej direkt koncessions-system så dock myndighetsprövning i viss omfattning av materiella och ideella förutsättningar för teaterverksamhet — som även en reglering av skådespelarnas rättsliga ställning gentemot företagaren. Av vad utskottet ovan anfört rörande faran av att genom statsunderstöd införa en statlig kontroll över och reglering av teaterverksamheten torde framgå, att utskottet ej heller kan ansluta sig till den av motionärerna framförda tanken på en dylik myndighetsprövning, vare sig denna skulle ske genom ett teaterråd eller genom annat för ändamålet inrättat statsorgan. Vad frågan om reglering av skådespelarnas rättsliga ställning angår, hava enligt utskottets mening motionärerna icke anfört tillräckligt vägande skäl för en speciallagstiftning av antydd art och ej heller angivit några riktlinjer för en sådan lagstiftning. Utskottet kan således ej heller i nu ifrågakommande del skänka motionen sitt stöd.

Utskottet vill slutligen såsom sin mening beträffande lämpligaste vägen att främja teaterverksamhet åberopa, vad utskottet vid 1926 års riksdag därom anförde, nämligen att, såsom styrelsen för Skådebanan i sitt då till utskottet avgivna yttrande närmare utvecklade, den goda teatern först förtjänar bliva ett verkligt statsintresse, i den mån den förmår intressera allmänheten och allmänheten intresserar sig för den. »En aldrig så god teaterföreställning inför tom eller gles salong är ett stort slöseri med andliga och ekonomiska tillgångar. Ett statsingripande till förmån för den goda teatern bör helt naturligt vara förbundet med garantier, för att denna teater kommer största möjliga allmänhet till godo. Detta naturliga krav pekar enligt vår mening — självfallet icke med uteslutande av andra tänkbara utvägar — på olika former av publikorganisation som den riktiga lösningen av problemet. Allmänheten får själv i första hand visa sitt intresse för den goda scenkonsten och genom sammanslutningar söka skapa garantier för dess ekonomisering.»

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 4 mars 1927.

På utskottets vägnar:

J. P. JOHANSSON.

Närvarande vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet: herrar *J. P. Johansson, Marlin Svensson, Vrang*, Magnuson, Schedin, Kropp* och *Thorén*.

* EJ närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Magnuson*, som anförde:

»Såsom framgår av utskottets utlåtande var förevarande fråga vid 1926 års riksdag föremål för omprövning. Det förelåg då en utförlig reservation, vilken utmynnade i en hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning beträffande den svenska sceniska konstens och särskilt den dramatiska scenkonstens allmänna tillstånd och behov med särskild vikt lagd vid den medverkan och det understöd, som från statsmakternas sida kunde anses påkallade för konstens främjande inom landet.

Den i år föreliggande motionen belyser ytterligare de åtgärder, som vidtagits i andra länder för att stödja god teater. Vidare framhålles vad som i vårt land åtgjorts i samma syfte. Sålunda erinras om, bland annat, att staten redan gått in för att genom beviljande av lotterier bisträcka såväl de kungl. teatrarna i Stockholm som även teaterverksamheten i Göteborg och Hälsingborg samt andelsföreningen Skådebanan.

Förgäves söker man dock efter någon bestämd plan för denna statens understödjande verksamhet. Och någon central permanent kontroll över ifrågasvarande lotterimedels användande till teaterkonstens främjande finnes icke. Någon avsikt hos vederbörande att åvägabringa en dylik kontroll synes icke heller föreligga.

Överhuvudtaget bortser man från de dock allmänt erkända svårigheter, vari vår dramatiska scenkonst befinner sig. Man avfärdar varje tanke på att

staten här skulle verksammare ingripa med att dels hänvisa till teaterfolkets egna organisationer, som anses kunna taga i sina händer en del av uppgiften att ordna vår teaterfråga och då speciellt i vad den berör skådespelarnas rättsliga ställning o. dyl., dels hänvisas till bildandet av publikorganisationer såsom det verksamaste medlet att förbättra teaterns ekonomiska ställning.

Teaterfolkets levande intresse för den sak, det här gäller bör icke kunna betvivlas. På mångahanda sätt har detta intresse manifesterats, bland annat genom de hänvändelser, som från detta håll gjordes till regeringen 1919 och 1922. I båda fallen väjdade man dock förgäves. Resultatet pekar alltså på att en makt, som torde ha bättre utsikt att vinna gehör, nämligen riksdagen, nu fäster regeringens uppmärksamhet på denna viktiga fråga.

Publikorganisation är helt visst en synnerligen god form för samverkan mellan teater och publik. Men ingalunda kan hela detta stora komplex av svårösta sociala och ekonomiska frågor lösas endast genom bildandet av publikorganisationer. En motsatt uppfattning synes tyda på att ifrågavarande problem skärskådas ur en alltför trång synvinkel.

Statens medverkan till ordnandet av förevarande angelägenhet läser icke erfordra större direkta statsutgifter än dem, som en eventuell utredning av frågan må betinga. Statsunderstöd i egentlig mening synes nämligen såvitt nu kan bedömas icke vara det medel, varigenom syftet skall nås. Men staten bör genom ett för ändamålet tillskapat organ exempelvis genom en teater-nämnd eller ett teaterråd skaffa sig möjlighet av överblick över teaterverksamheten i landet och förmåga att varsamt leda densamma in på sundare banor. Till ett dylikt teaterråds uppgifter skulle i övrigt höra bland annat, att medverka till bildandet av publikorganisationer, pröva i vad mån och efter vilka grunder lotterimedel böra ifrågakomma för understödande av teaterverksamhet å olika orter o. s. v.

Det torde med skäl kunna förväntas, att intresset för den fråga det här gäller är stort nog för att ett dylikt teaterråd skall kunna inrättas utan att några kostnader i form av arvoden åt dess ledamöter skall behöva ifrågakomma.

Enligt min mening borde utskottet ha hemställt,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och på vilket sätt staten må kunna stödja den dramatiska scenkonsten, samt i den mån så erfordras för riksdagen framlägga de förslag, som av utredningen må kunna föranledas.»